

„AKCEPTUJĘ”

Starosta Olsztyński
Małgorzata Chyziak

„ZATWIERDZAM”

Komendant Miejski Policji
w Olsztynie
insp. Mieczysław Wójcik

„AKCEPTUJĘ”

Prezydent Olsztyna
Piotr Grzymowicz

**PROGRAM
EDUKACYJNO – INFORMACYJNY
Z ZAKRESU PROFILAKTYKI UNIWERSALNEJ
SKIEROWANY DO OSÓB W WIEKU EMERYTALNYM**

„BEZPIECZNY SENIOR”

OPRACOWANIE:
Wydział Prewencji
Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie

OLSZTYN 2016

Wdrożenie programu

W dniu 14 marca 2013 r. ówczesny I Zastępca Komendanta Miejskiej Policji w Olsztynie, nadkom. Adam Rudnicki, zatwierdził opracowany przez Wydział Prewencji KMP w Olsztynie *Plan działań edukacyjno – profilaktycznych „Bezpieczny Senior” skierowany do osób w wieku emerytalnym*. Działania te realizowane były od samego początku w ramach Miejskiego Programu Zapobiegania Przeszeczności oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego – „Bezpieczny Olsztyn”, tym samym instytucjami odpowiedzialnymi za program stały się: Urząd Miasta Olsztyna i Komenda Miejska Policji w Olsztynie. Do wspólnej realizacji zaproszone zostały również inne podmioty, tj. Komenda Miejska Straży Pożarnej w Olsztynie, Straż Miejska w Olsztynie, Polski Czerwony Krzyż Oddział w Olsztynie oraz Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miasta Olsztyna. Podmioty te z założenia miały realizować zakres tematyczny zgodnie ze swoimi kompetencjami.

Systematycznie prowadzone od 2013 r. działania obecnie przekształcone zostaną w program profilaktyczno – edukacyjny zgodnie ze *standardami i kryteriami systemu rekomendacji jakości programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego*. Program pozostanie pod tą samą nazwą, nadal będzie realizowany w ramach Miejskiego Programu „Bezpieczny Olsztyn”, przy czym nastąpi korekta w podmiotach współpracujących i rozszerzony zostanie zasięg programu, który poza miastem Olsztynem obejmie także powiat olsztyński.

Opis zjawiska/ problemu

Wśród najważniejszych zjawisk społecznych XXI wieku wymienia się proces starzenia się ludności, którego skutki stanowią będą kluczowe wyzwanie w sferze polityki społecznej na świecie¹. Zdaniem naukowców wiek w dużej mierze przesądza o stopniu zagrożenia przestępstwem, bowiem jak zauważył wiktymolog H. von Hentig – wiek jest znaczącym czynnikiem przy wyborze kogoś na przedmiot ataku przestępczego². Autor ten już pół wieku temu opisując populację osób starszych przewidział, iż „przeszeczność będzie w nią godziła z nową siłą i pod nowymi postaciami”³. Również W. Kiefl i S. Lammek, uznali, iż starsi ludzie są preferowanym celem dla sprawców przestępstw, gdyż „często są stosunkowo samotni i bezradni. Uświadamiają sobie przestępstwo dopiero później, dużo słabiej mogą się bronić i mają większą trudność w kontakcie z organami ścigania”⁴. Badacze ci dostrzegli ponadto, iż osoby starsze posiadają duże oszczędności lub przedmioty wartościowe, które słabo zabezpieczone niestety są łatwo dostępne dla sprawców. Już w latach 80. seniorzy stawali się ofiarami wyłudzeń i oszustw⁵.

Znamienne stały się przewidywania von Hentiga o tym, iż metody działania sprawców zostaną zmodyfikowane. Okazuje się, iż obecnie powstało wiele różnych legend stosowanych przez sprawców, którzy wykorzystują ponadto różne metody, by uśpić czujność ofiary lub wykorzystać jej nieostrożność.

---

¹ *Polityka senioralna województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2014 – 2020*, Olsztyn 2013, s. 4.

² za: E. Bieńkowska, *Osoby starsze grupą o podwyższonym stopniu ryzyka wiktymizacji*, w: „Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny”, 1999, rok LXI – zeszyt 1, s. 111.

³ Tamże.

⁴ Zob. W. Kiefl, S. Lammek, *Soziologie des Opfers. Theorie, Methoden und Empirie der Viktimologie*, München 1986, s. 186.

⁵ Tamże.

Przed wdrożeniem projektu przez policjantów Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie dokonana została analiza zdarzeń z udziałem osób w podeszłym wieku. Przeanalizowano przede wszystkim statystykę policyjną dotyczącą przestępczości skierowanej przeciwko osobom w podeszłym wieku (w zakresie oszustw, kradzieży, zjawiska przemocy w rodzinie) oraz dotyczącą zdarzeń drogowych z udziałem osób starszych. Opierano się przede wszystkim na zdarzeniach zaistniałych na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Olsztynie (miasto Olsztyn i powiat olsztyński), ale również na danych obejmujących województwo warmińsko – mazurskie oraz statystykach krajowych przygotowanych przez Komendę Główną Policji, w tym zaprezentowanych na *Krajowej mapie zagrożeń bezpieczeństwa*. Analizie poddano komunikaty przygotowane przez oficera prasowego związane z oszustwami „na wnuczka”, a także opisy modyfikacji tej metody i innych legend stosowanych przez sprawców dostępne na stronach internetowych jednostek Policji w kraju.

Wśród przestępstw popełnianych na szkodę osób starszych zwrócić uwagę należy na oszustwo z wykorzystaniem różnych legend. Jest to czyn polegający na doprowadzaniu innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym poprzez świadome wprowadzenie kogoś w błąd lub wykorzystanie czyjegoś błędu dla własnej korzyści⁶. Sprawcy wykorzystują różnego rodzaju zabiegi socjotechniczne, które mają służyć zdobyciu zaufania osób pokrzywdzonych, aby następnie uzyskać korzyść majątkową.

Analiza wykazała, iż na terenie województwa warmińsko – mazurskiego w roku 2015 Policja odnotowała około 100 zgłoszeń, z czego więcej niż 65 to usiłowania, a w około 35 przypadkach pokrzywdzeni przekazali pieniądze i tym samym seniorzy Warmii i Mazur stracili w sumie ponad 660 tysięcy złotych⁷.

Zdarzenia te nie omijają również terenu podległego Komendzie Miejskiej Policji w Olsztynie. W I połowie 2016 r. zarejestrowanych zostało nieco ponad 50 zgłoszeń dotyczących możliwości popełnienia przestępstwa z art. 286 kodeksu karnego na szkodę osób po 51. roku życia. W tym katalogu znajdują się również czyny związane z oszustwem metodą „na wnuczka”, „na policjanta” itp., których zarejestrowano w analizowanym okresie 44 (pozostałe dotyczyły oszustw związanych np. z podmienieniem banknotów, fałszywych faktur, czy też zakupu niesprawnych urządzeń słuchowych). Sprawcy podawali się za członków rodziny, znajomych, a także funkcjonariuszy Policji lub CBŚP. Próbowali wyłudzić jednorazowo kwoty nawet w wysokości 96000 zł. Najmłodsza osoba, którą próbowano oszukać podając legendę o potrzebującym pomocy członku rodziny miała 48 lat.

Od 2014 roku przykładowe legendy wykorzystywane przez sprawców działających na szkodę starszych mieszkańców powiatu olsztyńskiego i gminy Olsztyn brzmiały następująco:

- chorujący na nowotwór członek rodziny potrzebuje pieniędzy na kosztowną operację;
- do kilku mieszkańców Dobrego Miasta zadzwonił na telefon stacjonarny nieznany mężczyzna z prośbą o przesłanie za pośrednictwem Western Union pieniędzy na będącego w potrzebie członka rodziny przebywającego w Anglii, a następnie dzwoniła kolejna osoba podająca się za funkcjonariusza CBŚ, chcącego współpracować przy ujęciu tego typu oszustów;
- kobieta podająca się za córkę pokrzywdzonej twierdziła, iż jest koleżance winna pieniądze i prosiła „matkę” o pożyczkę. Po odbiór gotówki przysła „koleżanka córki”;
- kobieta podała się za kuzynkę z Hamburga, która jest na wycieczce w Polsce. Dała się zaprosić do domu, gdzie zaproponowała zamianę waluty – za 7 \$ pokrzywdzona przekazała 1800 zł.

⁶ Zob. art. 286 k.k.

⁷ www.warmińsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualności/17336,Region-Mierzymy-wysoko-w-bezpieczeństwo-seniorow.html?search=343809

- sprawcy wprowadzali w błąd co do wartości sprzedawanych przedmiotów, zwłaszcza biżuterii, która miała być rzekomo wykonana ze złota;
- sprawcy podający się za funkcjonariuszy Policji i członków rodziny pokrzywdzonych przekonywali do przekazywania pieniędzy tytułem wykupu osoby najbliższej, która to rzekomo była sprawcą wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym za znaczne złagodzenie grożącej jej kary lub za wykupienie z aresztu.

Wiele zdarzeń w opisie *modus operandi* zawartym w Krajowym Systemie Informacji Policji (KSIP) posiadały jedynie zapis, iż sprawca podawał się za członka rodziny, wnuczka lub policjanta, nie precyzując przy tym historii, jaka została opowiedziana poszkodowanym.

Zebrana statystyka zaistniałych przestępstw pokazuje jednak, iż sukcesywnie zwiększa się liczba osób, które właściwie reagują na próbę oszustwa, nie narażając się na straty finansowe. Osoby te coraz częściej domyślają się, że dzwoni oszust i informują o tym Policję. Spośród przytoczonych 44 zdarzeń w I połowie 2016 r., w ponad 30 przypadkach nie doszło do przekazania pieniędzy. Dowodzi to skuteczności działań profilaktycznych, podczas których seniorzy uwrażliwiani są istniejące zagrożenia i edukowani o sposobach reagowania.

Niepokojące są również dane policyjne świadczące o tym, iż osoby starsze doznają przemocy także ze strony osób najbliższych, współmałżonków, a nawet dzieci. Statystyki zebrane w Komendzie Miejskiej Policji w Olsztynie dowodzą, iż obserwowany jest wzrost liczby osób starszych (od 66. roku życia), wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. W 2014 roku na terenie miasta i powiatu olsztyńskiego ujawniono ogółem 594 osoby, wobec których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (392 na terenie m. Olsztyna i 202 w powiecie olsztyńskim). Spośród nich około 15 % stanowiły osoby po 66. roku życia. W 2015 roku znacznie zwiększyła się liczba osób doznających przemocy i ogółem ofiar przemocy w rodzinie było 1631 (w Olsztynie: 958; w powiecie: 673), z czego niespełna 11 % stanowiły osoby starsze.

Analiza wskazuje, iż problem przemocy domowej skierowanej przeciwko osobom starszym dotyczy głównie mieszkańców Olsztyna, a w mniejszym stopniu mieszkańców naszego powiatu. Jednak w roku ubiegłym zwiększyła się liczba tych osób w powiecie, gdyż w 2014 r. problem ten praktycznie nie istniał na terenach podległym Komisariatowi Policji w Biskupcu, Barczewie, Dobrym Mieście i Olsztynku.

Przytoczone dane dowodzą, iż podczas spotkań z seniorami należy uwrażliwiać ich na symptomy przemocy domowej, możliwości otrzymania pomocy, a przede wszystkim uświadamiać, iż przemoc doświadczana ze strony najbliższych nie jest jedynie sprawą rodzinną i nie należy wstydić się szukania pomocy.

Szczególne uwagi należy się seniorom - niechronionym uczestnikom ruchu drogowego, których bezpieczeństwo jest zagrożone chociażby ze względu na związane z wiekiem problemy ze wzrokiem i słuchem, działanie leków, czy nawet ze względu na dłuższy czas, którego potrzebują na pokonanie przejścia dla pieszych. Skłania to policjantów do edukowania seniorów i innych użytkowników ruchu drogowego na temat przepisów ruchu drogowego, a także do uczulania mieszkańców, iż seniorzy swoim zachowaniem mogą doprowadzić do groźnego w skutkach zdarzenia drogowego.

Statystyki policyjne⁸ pokazują, iż od 2013 roku systematycznie wzrasta liczba ofiar wypadków drogowych, będących po 60 roku życia. W 2015 roku na 340 wypadków dotyczących najechania na pieszego, 34 dotyczyło pieszych po 60-tce. Ponadto w 2015 roku seniorzy jako kierowcy lub piesi spowodowali ogółem 27 wypadków (w 2014 r.: 22 wypadki), w których chociaż nie zginęła żadna

⁸ Przytoczone dane zaczerpnięte zostały z *Analizy stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie podległym Wydziałowi Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie w 2015 roku* sporządzonej w dniu 12.01.2016 r. w Wydziale Ruchu Drogowego KMP w Olsztynie.

osoba (2014: 3 osoby), ale 36 osób zostało rannych (2014: 29). Ponadto statystyka jasno pokazuje, iż najczęściej pieszych, sprawców zdarzeń drogowych mieści się w przedziałach wieku 60 lat i więcej, natomiast sprawców wypadków drogowych mieściło się w przedziałach wieku 60 lat i więcej oraz 40 – 59 lat. Najczęstszą przyczyną zdarzeń drogowych z winy pieszych jest nieostrożne wejście na jezdnię przed jadącym pojazdem. Dokładne dane obrazujące wiek sprawców wypadków drogowych i skutki tych zdarzeń zestawione zostały w poniższych tabelach.

Grupa wieku	wypadki			zabici			ranni		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
0 - 6	0	1	0	0	0	0	0	1	0
7 - 14	0	1	0	0	0	0	0	1	0
15 - 17	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18 - 24	2	0	0	0	0	0	2	0	0
25 - 39	2	2	0	0	0	0	2	2	0
40 - 59	3	5	2	1	1	1	2	4	1
60 i więcej	1	2	4	0	0	0	1	2	4
Sprawca nieustalony	1	1	0	0	0	0	1	1	0

Tabela 1 Piesi jako sprawcy wypadków drogowych (według wieku) - Olsztyn i powiat olsztyński

Grupa wieku	wypadki			zabici			ranni		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
0 - 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7 - 14	2	0	2	0	0	0	2	0	2
15 - 17	4	3	1	0	0	0	5	3	3
18 - 24	21	42	35	1	1	4	30	64	61
25 - 39	53	50	64	9	2	5	64	69	91
40 - 59	38	47	47	0	3	4	46	70	67
60 i więcej	10	20	23	2	3	0	9	27	32
Sprawca nieustalony	0	5	2	0	0	0	0	6	2

Tabela 2 Kierowcy jako sprawcy wypadków drogowych (według wieku) - Olsztyn i powiat olsztyński

Wiążące do wdrożenia programu i potwierdzające potrzebę jego realizacji były również wnioski/ prośby instytucji zajmujących się opieką nad seniorami o możliwość zorganizowania spotkania edukacyjnego z ich podopiecznymi na temat zasad bezpieczeństwa.

Mając na uwadze powyższe właściwym jest zwrócenie uwagi na następujące czynniki ryzyka i czynniki chroniące:

1. Czynniki ryzyka:

- a) Niska świadomość osób starszych na temat istniejących zagrożeń i metod działania sprawców.
- b) Marginalizacja osób starszych w życiu społecznym i funkcjonowanie stereotypów na temat starości.
- c) Uwarunkowania zdrowotne i społeczne osób starszych, przyczyniające się do zwiększonego zagrożenia sytuacjami niebezpiecznymi.

2. Czynniki chroniące:

- a) Uwarunkowania strategiczne i programowe w zakresie polityki senioralnej (m.in. opracowanie *Polityki senioralnej województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2014 – 2020*).
- b) Funkcjonowanie w mieście i powiecie olsztyńskim uniwersytetów trzeciego wieku, klubów seniora, Rady Olsztyńskich Seniorów i innych placówek, zrzeszających osoby starsze, ukierunkowanych na organizowanie aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej dla tej grupy osób.
- c) Zaangażowanie wykwalifikowanych specjalistów – przedstawicieli służb i podmiotów odpowiedzialnych w środowisku lokalnym za bezpieczeństwo.
- d) Kampanie społeczne promujące wysoką świadomość wszystkich grup wiekowych i zawodowych na temat zasad bezpieczeństwa – pojawienie się w nich tematyki osób starszych.

Cele programu: ogólny i szczegółowe

Cel ogólny programu:

1. Przeciwdziałanie przestępczości przeciwko osobom w wieku emerytalnym na terenie miasta Olsztyna i powiatu olsztyńskiego oraz zmniejszenie liczby zdarzeń kryzysowych z udziałem tych osób.

Cele szczegółowe programu:

1. Podniesienie poziomu wiedzy seniorów na temat zasad bezpiecznego zachowania i sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, w tym przede wszystkim:
  - zdobycie wiedzy na temat metod działania sprawców przestępstw na szkodę osób w podeszłym wieku oraz sposobów reagowania i kontaktowania się ze służbami pomocowymi;
  - poszerzenie wiedzy na temat zasad ruchu drogowego;
  - przybliżenie obrazu zjawiska przemocy w rodzinie i oferty pomocowej dla osób jej doświadczających;
  - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych poprzez ułatwienie kontaktu ze służbami pomocy społecznej;
  - wspieranie tworzenia koalicji podmiotów, instytucji miejskich i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania seniorów;
  - integracja środowiska lokalnego skierowana na wzmocnienie roli i znaczenia pomocy sąsiedzkiej;
  - wspieranie akcji profilaktycznych mających na celu poprawę jakości życia osób starszych i ich bezpieczeństwa;

- podniesienie świadomości na temat istniejących zagrożeń związanych z użytkowaniem urządzeń elektrycznych, gazowych i grzewczych oraz z anomaliami pogodowymi;
  - poznanie zasad prawidłowego żywienia w oparciu o piramidę zdrowia oraz poszerzenie wiedzy na temat profilaktyki chorób odzwierzęcych;
  - podniesienie świadomości na temat istniejących zagrożeń związanych z uzależnieniami.
2. Zmniejszenie liczby ofiar przestępstw popełnianych na szkodę osób w podeszłym wieku.
  3. Aktywizacja osób w wieku emerytalnym do działań na rzecz zapobiegania lokalnym zagrożeniom i ich skutkom.

Założenia programu

Osoby w wieku emerytalnym, często mieszkające samotnie narażone są na działanie sprawców przestępstw. Ich ufność do drugiego człowieka, chęć bycia potrzebnym, niesienia pomocy i potrzeba kontaktu z innymi sprawia, iż wierzą w legendy przedstawiane przez oszustów lub niewłaściwie zabezpieczają swoje mienie, ułatwiając do niego dostęp nieuprawnionym osobom. Analiza prowadzonych postępowań i doniesienia medialne wykazały, iż najczęściej przyczyną stania się ofiarą tego rodzaju przestępstw jest brak wiedzy o sposobach działania sprawców i zbyt duża ufność, którą wykazywały się ofiary. Uznano, iż bezpieczeństwo osób starszych jako grupy o podwyższonym stopniu ryzyka wiktymizacji wymaga zwiększonego zainteresowania ze strony instytucji pomocowych, w tym przedstawicieli organów ścigania. Celem realizatorów programu jest zatem podniesienie świadomości odbiorców projektu poprzez wyposażenie ich w wiedzę przede wszystkim na temat metod działania sprawców i ewentualnych miejsc pozyskania pomocy. Podczas organizowanych spotkań edukacyjnych, debat społecznych lub dzięki artykułom prewencyjnym w lokalnych mediach seniorzy będą dowiadywać się, w jaki sposób reagować na telefony lub wizyty osób nieznanymi, jak zabezpieczać mieszkanie, w jaki sposób przechowywać pieniądze, na co zwracać uwagę rozważając możliwość podpisania jakiejś umowy.

Ponadto ciągle zmieniające się metody działania sprawców dowodzą konieczności stałego prowadzenia działalności profilaktycznej, tak by niwelować poczucie zagrożenia u odbiorców, którzy stają się pewniejsi swoich reakcji. Świadczą o tym coraz częstsze informacje o seniorach, którzy nie dali się oszukać telefonującemu „wnuczki”.

Odbiorcy programu

Zgodnie z założeniami działania edukacyjno – informacyjne prowadzone w ramach programu skierowane będą do osób w wieku emerytalnym. Grupę docelową tym samym stanowią będą seniorzy z miasta Olsztyna i powiatu olsztyńskiego, którzy są podopiecznymi różnego rodzaju placówek (np. o charakterze leczniczym, opiekuńczym, kulturalnym), członkowie organizacji pozarządowych, słuchacze uniwersytetów trzeciego wieku i in., jeśli przedstawiciele tych podmiotów wyrażą akces zorganizowania na ich terenie spotkań edukacyjnych.

Program nie zakłada obligatoryjnego włączenia się w/w placówek i podmiotów w ofertę edukacyjną prowadzoną przez służby odpowiedzialne za realizację, przy czym zaproponowana zostanie ich przedstawicielom możliwość włączenia działań edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa do stałej oferty programowej, a zainteresowane podmioty i instytucje będą mogły zgłaszać się do koordynatora programu w celu ustalenia szczegółów spotkania. Wyklucza się jedynie organizowanie spotkań z indywidualnymi mieszkańcami jeśli nie zorganizują oni większej liczby słuchaczy (minimum 15 osób).

Istnieje również możliwość organizowania kilku spotkań w jednej placówce, zakładając, iż modyfikowany będzie każdorazowo zakres tematyczny spotkania lub spotkania prowadzone będą przez różne służby/ instytucje.

Wskaźniki

Zgodnie z wewnętrznymi celami pomiar stopnia realizacji projektu odbywać się będzie w oparciu o analizę ilości spotkań edukacyjno – profilaktycznych przeprowadzonych w ciągu roku wśród seniorów przez przedstawicieli poszczególnych służb. Liczba ta będzie uzależniona przede wszystkim od akcesu wyrażanego przez przedstawicieli placówek zrzeszających seniorów. Każdego roku odbywać się powinno około 10 – 15 spotkań prowadzonych przez policjantów. Współuczestniczyć w nich mogą przedstawiciele innych podmiotów.

Dane o realizacji projektu gromadzone będą w Wydziale Prewencji KMP w Olsztynie, a także przekazywane będą do Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie w formie rocznego *Sprawozdania z działań podejmowanych w ramach poszczególnych obszarów dla polityki społecznej przez funkcjonariuszy KMP w Olsztynie*, które publikowane będą na stronie internetowej warmińsko – mazurskiej Policji.

O sukcesie programu poza zainteresowaniem placówek przystępujących do jego realizacji, świadczyć będzie również zmniejszająca się liczba przestępstw przeciwko osobom starszym oraz doniesienia o seniorach, którzy właściwie zareagowali, gdy sprawcy podejmowali próbę oszukania ich. Dane te będą analizowane na podstawie statystyk i materiałów policyjnych.

Nakłady

Projekt zainicjowany został przez funkcjonariuszy Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie, a po konsultacjach z Urzędem Miasta Olsztyna i pozostałymi podmiotami współpracującymi opracowany został w formie programu edukacyjno - profilaktycznego.

Funkcję koordynatora pełnić będzie przedstawiciel Policji, którego rolą będzie nadzór nad działaniami oraz prowadzenie dokumentacji ewaluacyjnej.

Kadrę realizatorów poza Komendą Miejską Policji w Olsztynie stanowić będą przedstawiciele następujących podmiotów:

- Straż Miejska w Olsztynie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie,
- Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miasta Olsztyna,
- inne podmioty, które włączą się w realizację w trakcie trwania programu.

Podmioty te z założenia będą realizować zakres tematyczny zgodnie ze swoimi kompetencjami. W przypadku pracy wykonanej przez prelegentów nie ma możliwości przeliczenia jej na koszty, gdyż zajęcia prowadzone będą w ramach obowiązków służbowych poszczególnych ekspertów. Zgodnie z założeniami autorów programu jego realizacja nie jest uzależniona od stałego źródła finansowania, bowiem specjaliści prowadzący zajęcia pracują nieodpłatnie – w ramach obowiązków służbowych, a sale, w których prowadzone będą zajęcia udostępniają nieodpłatnie włączając się w działania placówki. Ponadto udostępniane słuchaczom materiały pozyskiwane są od podmiotów inicjujących ogólnopolskie kampanie. Na bieżąco natomiast analizowane są możliwe źródła, z których można byłoby pozyskać fundusze na rozszerzenie oferty programu. W tym celu realizatorzy śledzą oferty możliwości składania wniosków o dofinansowanie np. w ramach rządowych programów

Do pracy profilaktycznej pozyskiwane będą materiały ogólnopolskich kampanii, takich jak „nieskradzone.pl”; „Kieruj się rozsądkiem”, „Nie daj się oszukać! Sprawdź zanim podpiszesz” w celu rozpropagowywania ich wśród uczestników i jako baza wiedzy dla prowadzących.

Działania

Program będzie miał charakter długofalowy i trwać będzie do odwołania. Zgodnie z założeniami główne działanie związane będzie z prowadzeniem przez policjantów spotkań edukacyjno - profilaktycznych dla seniorów z zakresu bezpieczeństwa i zdrowia. Spotkania będą odbywać się w poszczególnych placówkach zrzeszających osoby starsze, jeśli ich przedstawiciele wyrażą akces zorganizowania spotkania (telefonicznie, pisemnie lub osobiście).

Planuje się przeprowadzenie około 10 spotkań rocznie – łącznie na terenie miasta i powiatu olsztyńskiego, przy czym terminy umawiane będą na bieżąco i nie jest planowane tworzenie dodatkowego harmonogramu. Średni czas trwania spotkania to około 45 minut.

W przypadku wyrażenia chęci zorganizowania spotkania również przez przedstawiciela innego podmiotu niż Policja, placówka będzie kontaktowana z koordynatorem z ramienia danego podmiotu, by umówić szczegóły.

Na bieżąco organizowane będą spotkania, a także inicjowane będą inne przedsięwzięcia z zakresu bezpieczeństwa seniorów – debaty, akcje, kampanie, projekty, konkursy, warsztaty, które opisywane będą w sprawozdaniach i podczas prowadzonej ewaluacji. Ich organizacja uzależniona będzie m.in. od pozyskanych funduszy, aktywności innych podmiotów, inicjatywy realizatorów itp.

Sposób implementacji

Na koordynatora projektu wyznaczony zostanie przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie, który zapewnić będzie nadzór nad jakością programu m.in. poprzez:

- monitoring zainteresowania placówek udziałem w programie;
- prowadzenie ewaluacji procesu i wyniku;
- wprowadzanie zmian w programie w efekcie prowadzonej ewaluacji;
- podejmowanie współpracy z pozostałymi realizatorami i placówkami, a także innymi podmiotami.

W związku z tym, iż prowadzący spotkania edukacyjne specjaliści omawiają zagadnienia związane ze swoim zakresem obowiązków, nie jest niezbędne wdrożenie oddzielnego systemu szkolenia realizatorów, wykraczającego poza system doskonalenia zawodowego przewidziany w poszczególnych zakładach pracy realizatorów.

Przedstawiciele poszczególnych służb oraz podmiotów zaangażowanych do realizacji programu opracują własne zakresy tematyczne spotkań, a jeśli uznają za konieczne – również konspekty zajęć. Koordynator na tej podstawie przygotuje notkę prasową zachęcającą do włączenia się do programu. Zostanie ona zamieszczona na stronie internetowej jednostki Policji, a także pozostałych służb i przekazana zostanie do lokalnych mediów.

Na bieżąco organizowane będą spotkania, a także inicjowane będą inne przedsięwzięcia z zakresu bezpieczeństwa seniorów – debaty, akcje, kampanie, projekty, konkursy, które opisywane będą w sprawozdaniach i podczas prowadzonej ewaluacji.

Ewaluacja procesu

Od czasu wdrożenia planu działań długofalowych przez funkcjonariuszy Wydziału Prewencji KMP w Olsztynie systematycznie była prowadzona ewaluacja wewnętrzna procesu, dotycząca jakości implementacji, a pośrednio również satysfakcji uczestników. Związana była z monitorowaniem stopnia zainteresowania udziałem w projekcie podmiotów zrzeszających seniorów, a także podmiotów współpracujących, tj. ekspertów prowadzących proces edukacji.

Dotychczasowa analiza wykazała, iż każdego roku zwiększa się liczba podmiotów, które wyrażają akces zorganizowania spotkania na terenie ich placówek. Ponadto podmioty, które przystąpiły do programu każdego roku ponawiają prośbę o zorganizowanie kolejnego spotkania, modyfikując zakres tematyczny lub uwzględniając nową grupę słuchaczy.

Początkowo projekt realizowany był jedynie na terenie miasta Olsztyna, jednak z własnej inicjatywy do jego realizacji przyłączyli się policjanci z Komisariatów podległych Komendzie Miejskiej Policji w Olsztynie i tym samym program rozszerzył swój zasięg na powiat olsztyński.

Od momentu wdrożenia projektu zwiększyła się także liczba podmiotów współrealizujących działania. Spotkania edukacyjne prowadzili m.in. przedstawiciele Zarządu Dróg Zieleni i Transportu w Olsztynie, Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Olsztynie oraz Miejski Rzecznik Konsumentów, pomimo, iż w początkowym zarysie programu nie byli uwzględniani.

Ewaluacja wewnętrzna będzie kontynuowana również po wdrożeniu programu „Bezpieczny Senior”, a za jej przygotowanie minimum w systemie rocznym odpowiedzialny będzie koordynator z ramienia Policji. Opierać się ona będzie na analizie ilości spotkań edukacyjno – profilaktycznych przeprowadzonych w ciągu roku wśród seniorów przez przedstawicieli poszczególnych służb.

Dane o realizacji projektu gromadzone będą w Wydziale Prewencji KMP w Olsztynie, a także przekazywane będą do Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie w formie rocznego *Sprawozdania z działań podejmowanych w ramach poszczególnych obszarów dla polityki społecznej przez funkcjonariuszy KMP w Olsztynie*, które publikowane będą na stronie internetowej warmińsko – mazurskiej Policji.

O sukcesie programu poza zainteresowaniem placówek przystąpieniem do jego realizacji, świadczyć będzie również zmniejszająca się liczba przestępstw przeciwko osobom starszym oraz doniesienia o seniorach, którzy właściwie zareagowali, gdy sprawcy podejmowali próbę oszukania ich. Będzie ona analizowana na podstawie statystyk i materiałów policyjnych.

Ewaluacja wyniku

Wewnętrzna ewaluacja wyniku projektu i skuteczności prowadzona będzie na bieżąco przez funkcjonariuszy KMP w Olsztynie, przede wszystkim poprzez analizę statystyki dotyczącej przestępczości przeciwko osobom starszym, a także dokumentację służbową oraz doniesienia medialne o zdarzeniach kryminalnych z udziałem seniorów – zarówno w kraju, jak też na terenie miasta i powiatu olsztyńskiego.

Doniesienia o tym, iż osoba starsza nie dała się oszukać i właściwie zareagowała na próbę wyłudzenia od niej pieniędzy mogą potwierdzać skuteczność programu opartego przede wszystkim na edukowaniu. Do autoewaluacji policjantom służyć będzie również analiza zainteresowania programem ze strony społeczeństwa, która dotychczas wykazała, iż każdego roku zwiększa się liczba chętnych do przeprowadzenia na terenie ich placówek spotkań edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa.

Źródła informacji na temat programu

Informacje na temat realizacji programu na bieżąco przekazywane będą za pośrednictwem stron internetowych olsztyńskiej jednostki Policji (www.olsztyn.policja.gov.pl/Aktualności), portalu „Bezpieczny Olsztyn” i stron urzędów miast/ gmin, które włączą się w działania. Istnieje również możliwość zamieszczania informacji na stronach internetowych poszczególnych placówek, w których odbędzie się spotkanie i w lokalnych mediach.

W miarę możliwości informacje na temat programu umieszczane będą w publikacjach naukowych, o charakterze edukacyjnym lub w prasie branżowej, np. po konferencjach, debatach i innych przedsięwzięciach organizowanych w ramach programu.

Możliwość upowszechnienia programu

Wewnętrzna ewaluacja wyniku projektu i skuteczności prowadzona będzie na bieżąco przez funkcjonariuszy KMP w Olsztynie, przede wszystkim poprzez analizę statystyki dotyczącej przestępczości przeciwko osobom starszym, a także dokumentację służbową oraz doniesienia medialne o zdarzeniach kryminalnych z udziałem seniorów – zarówno w kraju, jak też na terenie miasta i powiatu olsztyńskiego.

Doniesienia o tym, iż osoba starsza nie dała się oszukać i właściwie zareagowała na próbę wyłudzenia od niej pieniędzy mogą potwierdzać skuteczność programu opartego przede wszystkim na edukowaniu. Do autoewaluacji policjantom służy również analiza zainteresowania programem, która wskazuje, iż każdego roku zwiększa się liczba chętnych do przeprowadzenia na terenie ich placówek spotkań edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa.

Zgodnie z założeniami autorów programu jego realizacja nie będzie uzależniona od stałego źródła finansowania, bowiem specjaliści prowadzący zajęcia pracują nieodpłatnie – w ramach obowiązków służbowych, a sale, w których prowadzone są zajęcia udostępniają włączające się w działania placówki. Ponadto udostępniane słuchaczom materiały pozyskiwane są od podmiotów inicjujących ogólnopolskie kampanie.

Na bieżąco natomiast analizowane będą możliwe źródła, z których można byłoby pozyskać fundusze na rozszerzenie oferty programu. W tym celu realizatorzy śledzą oferty możliwości składania wniosków o dofinansowanie np. w ramach rządowych programów.

Informacje na temat realizacji programu na bieżąco przekazywane będą za pośrednictwem stron internetowych olsztyńskiej jednostki Policji (www.olsztyn.policja.gov.pl/Aktualności), portalu „Bezpieczny Olsztyn” i stron urzędów miast/ gmin, które włączą się w działania.